

КАФЕДРА ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

СИЛАБУС

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ

Статус дисципліни:	обов'язкова
Рівень вищої освіти:	другий
Ступінь вищої освіти:	магістр
Галузь знань:	С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність:	С4 «Психологія»
Освітня програма:	«Психологія (поліцейські)»
Форма здобуття вищої освіти:	заочна
Мова навчання:	українська
Форма підсумкового контролю:	залік
Рік набору:	2026

Буданова Маріанна Олександрівна, доктор філософії, завідувач кафедри юридичної психології; <https://orcid.org/0009-0003-0146-1554>

Контактний телефон: 0672719020

Електронна адреса: E-mail: k015@navs.edu.ua.

Дні консультацій: вт.

Очні: відповідно до окремого графіка кафедри

Онлайн: budanovamo536@gmail.com

Сторінка дистанційного курсу (посилання)
<https://osvita.navs.edu.ua/md/course/view.php?id=574>

1. Стислий опис навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування системи наукових знань про девіантну поведінку та розвиток умінь виявляти психологічні чинники поведінкових порушень, обґрунтовувати й розробляти профілактичні заходи, оцінювати їх результати та взаємодіяти з іншими фахівцями в межах професійної компетентності.

Тривалість – 4 кредити, загальна кількість годин – 120; годин аудиторних – 18; самостійна робота – 102.

Заочна форма навчання. Види занять: лекції, семінарська заняття, практичні, самостійна робота.

Методи навчання: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (розв'язання задач та виконання інших практичних завдань), навчальна робота під керівництвом викладача та ін.

Поточний контроль проводиться на усіх видах аудиторних занять у формі усного, письмового опитування, виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань, тестування

Підсумковий контроль застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, F).

Пререквізити (Prerequisite). Знання із загальної, вікової та соціальної психології, психології особистості, психодіагностики і юридичної психології; базові вміння аналізувати наукові джерела, проводити спостереження та бесіду, інтерпретувати психологічні дані з урахуванням етичних вимог.

Постреквізити (Postrequisite). Набуті знання та вміння використовуються під час опанування психологічного консультування, психокорекції, кризової психологічної допомоги, проходження практики, виконання кваліфікаційної роботи та організації психопрофілактичної діяльності психолога поліції.

2. Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентність, якою повинен оволодіти здобувач освіти
Для здобувачів вищої освіти ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності С4 «Психологія»	
Програмні результати навчання: ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	Загальна компетентність, якою повинен оволодіти здобувач вищої освіти: ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК9. Здатність працювати в команді.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження. ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців. ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).	Спеціальні (фахові) компетентності: СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, терапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації). СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження. СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
---	---

3. Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни:

- здатність аналізувати психологічні механізми девіантної поведінки з урахуванням віку, соціального середовища та індивідуальних ресурсів особистості.
- здатність виявляти чинники ризику і захисні чинники та формулювати перевірювані психологічні гіпотези.
- здатність добирати методи психологічного оцінювання й розмежовувати результати скринінгу, психологічний висновок та медичний діагноз.
- здатність планувати, реалізовувати та оцінювати психоосвітні й профілактичні заходи для різних цільових груп.
- здатність організовувати міжвідомчу взаємодію, дотримуватися конфіденційності та визначати межі власної компетентності.

4. Структура навчальної дисципліни та тематика навчальних занять

Назва теми	Вид роботи ¹	Завдання самостійної роботи в розрізі теми
Тема 1. Девіантна поведінка особистості та особливості її діагностики	Лекція, семінарське заняття, практичне заняття, самостійна робота	<i>Завдання 1.</i> Опрацюйте поняття соціальної норми, девіації, делінквентності, адиктивної поведінки, соціалізації, дезадаптації, стигматизації, чинника ризику, захисного чинника та психологічного скринінгу. Складіть словник

¹ Усі види роботи можливі онлайн або офлайн

		щонайменше 15 термінів. Для п'яти близьких понять наведіть відмінності й приклади. Побудуйте порівняльну таблицю біологічного, психологічного та соціологічного підходів: пояснювальні можливості, обмеження, значення для профілактики. Результат: Словник і порівняльна таблиця; загальний обсяг 3–4 сторінки. <i>Завдання 2.</i> Оберіть проблему: роль сімейних взаємин; вплив групи однолітків; емоційна регуляція та агресивна поведінка; чинники ризикованого вживання психоактивних речовин. Доберіть 3–5 наукових джерел від 2020 року. Для кожного визначте мету, вибірку або тип огляду, методи, висновки й обмеження. Порівняйте результати та сформулюйте, які висновки можна використати у профілактиці. Відрізняйте статистичний зв'язок від доведеного причинного впливу. Результат: Аналітичний огляд 3–4 сторінки та список джерел. <i>Завдання 3.</i> Оберіть випадок: А - підліток почав пропускати заняття після переходу до нового класу; Б - працівник після тривалого навантаження частіше конфліктує з колегами; В - студент проводить більшість вільного часу в онлайн-іграх, але даних про порушення повсякденного функціонування немає. Відокремте факти від припущень, запропонуйте щонайменше три альтернативні пояснення. Визначте відсутню інформацію, чинники ризику й захисту. Поясніть, чому опису недостатньо для діагнозу або висновку про стійку девіантну поведінку. Результат: Аналітична записка 2–3 сторінки та карта ризиків і ресурсів. <i>Завдання 4.</i> Для випадку із завдання 3 сформулюйте мету оцінювання, етапи та перелік уточнювальних запитань. Доберіть
--	--	--

		два інструменти або методи, обґрунтуйте їх відповідність віку й запиту. Для тестової методики зазначте автора, версію, наявність україномовної адаптації, відомості про надійність і валідність; якщо дані не знайдено, прямо вкажіть це. Опишіть добровільність участі, конфіденційність, обмеження інтерпретації та підстави для залучення іншого фахівця. Результат: План оцінювання 3–4 сторінки і зразок структури психологічного висновку. Проводити реальне тестування не потрібно. <i>Завдання 5. Мініпроект запобігання стигматизації</i> Оберіть формат: пам'ятка для поліцейського, рекомендації для педагогів або інформаційний матеріал для батьків. Наведіть п'ять поширених оцінних висловів про поведінку людини та переформулюйте їх мовою спостережуваних фактів і потреб. Додайте рекомендації щодо підтримувального спілкування та звернення по допомогу. Результат: Пам'ятка 1–2 сторінки або презентація 6–8 слайдів із посиланнями на джерела.
Тема 2. Профілактика девіантної поведінки особистості	Лекція, семінарське заняття, практичне заняття, самостійна робота	<i>Завдання 1. Систематизація підходів до профілактики.</i> Побудуйте таблицю первинної, вторинної та третинної профілактики: мета, цільова група, форми роботи, очікуваний результат. Окремо поясніть універсальний, вибірковий та індикативний підходи. Наведіть приклади для підліткової групи, сім'ї й поліцейського підрозділу; не ототожнюйте дві класифікації механічно. Результат: Дві порівняльні таблиці та висновок; 2–3 сторінки. <i>Завдання 2. Огляд профілактичних програм.</i> Знайдіть описи двох профілактичних програм або досліджень їх ефективності, опубліковані від 2020 року. Порівняйте цільові групи, тривалість, методи, підготовку ведучих, показники результативності та обмеження. Визначте, які компоненти можна

		адаптувати до українського освітнього або професійного середовища і яких ресурсів це потребує. Результат: Порівняльний огляд 3–4 сторінки зі списком джерел. <i>Завдання 3. Обґрунтування профілактичного рішення.</i> Оберіть ситуацію: А — повторні конфлікти й цькування у підлітковій групі; Б — нормалізація ризикованого вживання алкоголю в молодіжному середовищі; В — зростання напруження і конфліктів у поліцейському колективі. Визначте потреби, запропонуйте індивідуальні, групові та середовищні заходи. Порівняйте два можливі рішення за ресурсами, очікуваними результатами та етичними ризиками. Обґрунтуйте вибір і запропонуйте міжвідомчу або міжпрофесійну взаємодію. Результат: Аналітична записка 3–4 сторінки та схема взаємодії. <i>Завдання 4. Розроблення профілактичної програми.</i> Створіть програму із трьох занять для обраної цільової групи. Вкажіть проблему, мету, завдання, умови участі, ресурси та очікувані результати. Для кожного заняття подайте назву, тривалість, вправи, інструкції, матеріали та питання для рефлексії. Передбачте добровільність участі, правила групи, адаптацію вправ і порядок залучення додаткової допомоги. До програми додайте план оцінювання: вихідний стан, безпосередній результат і подальша перевірка. Результат: Паспорт і сценарії програми 5–7 сторінок; матриця показників результативності. <i>Завдання 5. Аналітико-практичний мініпроект.</i> Оберіть один варіант: А — методична розробка бесіди з батьками про підтримку підлітка; Б — пам'ятка для поліцейських про конструктивне реагування на конфлікт; В — модель координації
--	--	---

		допомоги людині з повторними поведінковими труднощами. Визначте аудиторію, мету і межі застосування. Підготуйте матеріал, отримайте навчальний зворотний зв'язок від одногрупника та поясніть внесені зміни. Результат: Матеріал 2–3 сторінки або 8–10 слайдів і рефлексивний коментар до 1 сторінки.
--	--	---

5. Основні інформаційні джерела

1. Психологія девіантної поведінки : навчально-методичний посібник / уклад. Л. А. Онufрієва, О. М. Чайковська. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2024. 172 с. URL: <https://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7837>
2. Парфанович І. І., Трубавіна І. М. Діагностика і профілактика поведінкових девіацій: поняття, рисунки, таблиці : навчально-методичний посібник. Харків : [б. в.], 2022. 81 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/9834>
3. Профілактика деструктивної поведінки підлітків : навчально-методичний посібник / Т. Журавель та ін. ; за ред. Т. Журавель, Ю. Удовенко. Київ : ФО-П Буря О. Д., 2022. 144 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41510/>
4. Miller W. R., Rollnick S. Motivational Interviewing: Helping People Change and Grow. 4th ed. New York : Guilford Press, 2023. 338 p. URL: <https://www.guilford.com/books/Motivational-Interviewing/Miller-Rollnick/9781462552795>

6. Технічне обладнання та програмне забезпечення навчальної Дисципліни

Комп'ютер, проектор.

7. Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

1. Політика щодо термінів виконання та перескладання – перескладання заборгованостей проводиться у максимально стислий термін, шляхом виконання усних чи письмових завдань в межах пропущеної теми. Здобувачі, які мають більше трьох заборгованостей, не допускаються до складання підсумкового контролю.
2. Політика щодо академічної доброчесності - згідно з «ПОЛОЖЕННЯМ про академічну доброчесність у Національній академії внутрішніх справ» (затверджено Рішенням Вченої ради НАВС від 25 жовтня 2022 р., протокол № 14; уведено в дію Наказом НАВС від 04.11.2022 № 1017).
3. Політика щодо відвідування – відсутність на заняттях здобувачів допускається виключно із поважних причин.

4. Політика вивчення та викладання навчальної дисципліни здійснюється із дотриманням основних нормативних документів Національної академії внутрішніх справ: Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187, Положення про організацію освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ і Положення про регламентацію забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Національній академії внутрішніх, затверджених рішеннями Вченої ради Національної академії внутрішніх справ та інших нормативних документів і чинного законодавства.

8. Оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання

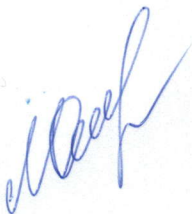
Оцінка в балах	Екзамен		Залік	
	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно	A	зараховано
82–89	B	добре	B	зараховано
75–81	C	добре	C	зараховано
64–74	D	задовільно	D	зараховано
60–63	E	задовільно	E	зараховано
0–59	F	незадовільно	F	не зараховано

Розробник:

 Маріанна БУДАНОВА

Силабус схвалено на засіданні кафедри назва кафедри, протокол від 06.08.2026 року № 24.

Завідувач кафедри
юридичної психології
капітан поліції

 Маріанна БУДАНОВА